

Asia: VN/10556/2024

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta**

Nuorisoasuntoliitto NAL ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi.

#### **- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin**

Suurimmalla osalla työttömistä etuus ei yleistuen myötä muuttuisi, mutta esityksen mukaan noin 5000 työttömällä etuus pienentyisi keskimäärin 1166 euroa vuositasolla.

Yleistuen myötä tuen saaminen tiukkenisi mm. niillä peruspäivärahaa saavilla, jotka asuvat vanhempiensa luona. Jatkossa he saisivat osittaisen yleistuen, jonka taso (noin 280e/kk), on liian alhainen. Vanhempien tulorajojen korotus on kannatettava, mutta osittaisen tulon alhainen taso lisää toimeentulo-ongelmien riskiä.

Ehdotuksen mukaisesti yleistukeen sovellettaisiin työmarkkinatuen kaltaista tarveharkintaa, mutta niin, että työmarkkinatuen tämänhetkiset tarveharkinnan poikkeussäännöt poistettaisiin. Esimerkiksi lasten keventävän vaikutukset tarveharkinnan tulorajaan ehdotetaan, jolla olisi suhteettoman kovat vaikutukset pareihin, jolla on lapsia. Hallituksen toteuttamien sosiaaliturvamekaniisimien on jo nyt arvioitu lisäävän lapsiperheiden köyhyyttä, eikä lapsiperheiden tilannetta tule kurjistaa enempää. Lapsuudessa koetulla köyhyydellä on tunnetusti pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten elämään ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

Tällä hetkellä työmarkkinatuessa käytössä olevaa 21 viikon odotusaikaa sovellettaisiin myös yleistukeen. Odotusaika koskee tuen hakijoita, joilla ei ole peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Suuri osa heistä on nuoria. Esityksessä ei arvioida sitä, onko odotusaika tehokas tapa kannustaa ammatilliseen koulutukseen hakeutumista, minkä lisäksi se on vastoin hallituksen tavoitetta puolittaa toimeentulotukea tarvitsevien määrää. Nuori, joka ei saa työmarkkinatukea, putoaa usein toimeentulotuen asiakkaaksi ja voi niin jäädä ilman palveluja, jotka voisivat auttaa häntä työllistymisessä. Odotusajan poistamista tai ainakin lyhentämistä tulisi harkita.

Esityksen mukaan yleistuen taso tulisi olemaan nykyisen työttömän perusturvan tasolla, joka ei lähtökohtaisesti ole riittävä tälläkään hetkellä. Riittämätön taso vaarantaa tuen saajien hyvinvoivan arjen edellytykset ja pahimmillaan lisää asunnottomuuden riskiä. Yleistuen tason tulisi olla korkeampi.

- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin**

- 

- **Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista**

- 

- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**

Kaikilla ei ole mahdollisuutta vastaanottaa kokonaisaikaista työtä. Syitä on monia, joista yksi on esimerkiksi perhetilanne. Osa-aikatyö on monille mahdollisuus pysyä kiinni työelämässä ja turvata itselleen paremman toimeentulon. Yleistuen saaminen tulisi varmistaa myös tilanteissa, joissa hakija ei kykene kokonaisaikaiseen työhön perhetilanteen tai muun syyn vuoksi.

- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä (2 luku)**

- 

- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**

- 

- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**

- 

- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**

- 

- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**

- 

- **Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)**

- 

- **Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista**

- 

- **Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-

- **Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-

- **Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista**

-

- **Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta**

Työttömyyden pitkittyessä järjestettävät työnhakukeskustelut ja täydentävien työnhakukeskustelut ovat kannatettava edotus. Lähtökohtaisesti kasvokkainen tapaaminen on kannattavaa, mutta tapaamiset tulee pystyä järjestämään kaikille saavutettavalla tavalla.

- **Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä**

Tapaamisten täytyy perustua työnhakijan tarpeisiin ja palvelutarpeen selvittämiseen. Ne eivät voi olla vain työnhakuvelvollisuuden täyttämisen seuranta. Tapaamisissa olisi hyvä arvioida työnhakijan työnhakuun ja työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyky ja mahdolliset elämänhallinnan ongelmat, ja onko työnhakija jo ohjattu hänen tarvitsemaansa palveluun. Työllistämistä edistäville palveluille tulee turvata riittävät resurssit.

- **Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista**

-

**Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työttömyyskassalain muuttamisesta**

-

**Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta**

-

**Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta**

-

**Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta**

-

**Laki kansaneläkelain muuttamisesta**

-

**Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta**

-

**Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta**

-

**Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta**

-

**Laki merimieseläkelain muuttamisesta**

-

**Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta**

-

**Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta**

-

**Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta**

-

**Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

-

**Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta**

-

**Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

-

**Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta**

-

**Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta**

-

**Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta**

-

**Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta**

-

**Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta**

-

**Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-

**Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta**

-

**Laki ulosottokaaren muuttamisesta**

-

**Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

-

#### **4. Muuta lausuttavaa**

Myös asumisen tukia ja mahdollisesti myös osia toimeentulotuesta on suunniteltu sisällytettäväksi yleistukeen sen kehitystyön seuraavassa vaiheessa. Tällaisten uudistusten vaikutukset tulisi arvioida huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Sosiaaliturvajärjestelmään on tullut hallituskaudella useita muutoksia, jotka ovat vaarantaneet monien pienituloisten toimeentulon ja arjen hyvinvoinnin, sekä lisänneet asunnottomuuden riskiä. Etuusia tarvitsevien tilannetta ei ole enää varaa heikentää.

Järjestelmää kehittäessä on myös tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että se on hakijoiden näkökulmasta selkeä ja ymmärrettävä, ja että siinä otetaan huomioon ihmisten moninaiset tarpeet. Yhden hakemuksen malli olisi yksi mahdollinen ratkaisu tehdä järjestelmästä asiakkaan näkökulmasta paremmaksi.

Sormunen Hilma  
Nuorisoasuntoliitto NAL ry